

Józef Kulisz

"Teilhard de Chardin und das Zweite vatikanische Konzil : ein Vergleich der Pastoral-Konstitution über die Kirche in der Welt von heute mit Aspekten der Weltschau Pierre Teilhard de Chardin", Wolfgang Klein, München-Paderborn-Wien 1975 : [recenzja]

Collectanea Theologica 46/1, 238-239

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wolfgang KLEIN, *Teilhard de Chardin und das Zweite Vatikanische Konzil. Ein Vergleich der Pastoral-Konstitution über die Kirche in der Welt von heute mit Aspekten der Weltanschauung Pierre Teilhard de Chardin*, München-Paderbon-Wien 1975, Ferdinand Schöningh Verlag, s. 327.

Z tego, co dotychczas napisano o Teilhardzie, prezentowana książka jest chyba jedną z nielicznych prac, oczywiście co do rozmiarów, w której autor, obszernie i gruntownie, dokonuje konfrontacji teilhardowskiej wizji świata, z wizją zawartą w nauce Soboru Watykańskiego II dokładniej, z wizją *Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym*. W roku 1973, autor przedstawił niniejszą pracę jako rozprawę doktorską na uniwersytecie w Münster, która w dwa lata później — 1975 r. — ukazała się w formie książki.

Składa się ona z dwóch części. W pierwszej części, po omówieniu specyfiki fenomenologii Teilharda, przystępuje autor do ukazania jego wizji świata. Czyni to w sposób usystematyzowany. Zaczyna od rozumienia ewolucji przez Teilharda. Wskazując jej wymiary kosmiczne, zwraca uwagę, że jej kosmiczność nie jest chaotyczna. Jest ona bowiem od początku ukierunkowana na coraz to wyższe złożoności, które w swym rozwoju prowadzą do powstania człowieka. Ludzkość w swej masie staje się również wielością, która jest powołana do nowej złożoności — Jedności. Dopiero w tej świadomej wielości, w świecie ludzkim, staje się w pełni jasną rolą Chrystusa, który był obecny swoim działaniem w całym procesie ewolucyjnego rozwoju i nadal w specjalny sposób jako wcielony i zmartwychwstały, oddziałuje swoją obecnością na tworzącą się jedność. Specyfikę tego oddziaływania podkreśla autor przy omawianiu Chrystusa jako Omegi stworzenia. Chrystus jako Omega, swoim przyciągającym działaniem, sięga samego serca stworzeń. Właśnie tam wzbudza On ruch, który staje się z czasem wielkim strumieniem zmierzającym do jedności. W świecie ludzi, to poruszenie serc i zniewalająca ich siła, może być nazwana po imieniu. Jest nią Miłość. To ona stoi u początków wszystkiego.

W drugiej części książki, dokonuje autor konfrontacji i oceny wizji świata Teilharda z wizją *Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym*. Czyni to na kanwie omawiania zasadniczych problemów, które porusza konstytucja, a więc: człowiek sam w sobie, jego powołanie, postawa człowieka wobec samego siebie i otaczającego go świata, życie społeczne i problemy, które w naszych czasach niepokoją człowieka.

Dużą zasługą autora jest to, że ukazał nam w tej drugiej części głębię dyskusji nad Schematem trzynastym. Właśnie w tych wybranych wypowiedziach, możemy spostrzec na ile problemy postawione i poruszane przez Teilharda, znalazły miejsce w Konstytucji. Mimo licznych przeciwników wśród ojców soboru, którzy posądzali Teilharda o brak wiary, ukazywali niebezpieczeństwa, do których może prowadzić jego nauka, wiele problemów postawionych i zarysowanych przez Teilharda, znalazło miejsce i rozwinięcie w konstytucji. Należą do nich, zdaniem autora, następujące zagadnienia: ukierunkowanie świata i ludzkości na Chrystusa; antropologia Teilharda, uważająca człowieka za istotę historyczną, której zlecono być odpowiedzialnym za rozwój i doskonalenie siebie i świata. Następnie zasady życia duchowego, które zmierzają, aby człowiek był wykonawcą woli Bożej rozpoznawanej w historycznym działaniu, dążąc, w oparciu o miłość do zjednoczenia wszystkich ludzi z Bogiem w Chrystusie. Natomiast wypowiedzi konstytucji o Bogu, o Chrystusie i Kościele, zdaniem autora, przeciwnie są poglądom Teilharda. Jest to zrozumiałe, każde bowiem porównanie doktryny Kościoła z wizją Teilharda, wypadnie zawsze na niekorzyść tego ostatniego. A to z tej racji, że porównując podobne aspekty, zapomina się, że mają one zasadniczo różny fundament. Nie wystarczy stwierdzić, że nauka konstytucji o Bogu, Chrystusie i Kościele jest zgoła

inna niż poglądy Teilharda. Trzeba zapytać dalej, czy przypadkiem ewolucyjna wizja świata, którą przyjmuje *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym* nie „konserwuje” nadal Boga świata pojętego statycznie. Teilhardowi chodziło właśnie o „nową Niceę”, to znaczy o określenie relacji Crystusa do świata, który rozwija się na drodze ewolucyjnej. Szkoda, że autor nie rozwinął w pełni tego zagadnienia.

ks. Józef Kulisz SJ. Warszawa

Winfried BLASIG, *Sonntag für Kinder. Kindergottesdienste im Lesejahr C*, Zürich-Einsiedeln-Köln 1973, Benziger Verlag, s. 95.

Ci, którzy zajmują się duszpasterstwem dzieci i młodzieży, stawiają sobie nieraz pytania jak organizować Msze św. dla tych młodych chrześcijan, aby nie tylko nie nudzili się na nich, ale także uczestniczyli w sposób jak najbardziej zaangażowany. Niewątpliwie budzi u młodych zainteresowanie nowoczesna muzyka i zmienianie tekstów przewidzianych w liturgii Mszy św. Ale nie można zapominać, że dzieci reagują na zmienione teksty tylko wtedy pozytywnie, gdy słyszą w nich nową historię czy wydarzenie. Należy zaznaczyć, że teksty i pieśni działają jedynie na zmysł słuchu, a chodzi o to, aby wpływać na dzieci i młodzież także przez oczy, ręce, nogi i smak. Wtedy bowiem powstaje większe zainteresowanie i zaangażowanie, które powinny dać lepsze owoce, jakich się oczekuje po uczestnictwie we Mszy św.

Takie organizowanie zgromadzenia eucharystycznego wymaga dużo czasu na przygotowanie i odpowiednich pomysłów. Niewielu może się na nie zdobyć z powodu braku czasu lub odpowiedniej inwencji. Temu chce zaradzić autor omawianej książki ze swoimi sześcioma współpracownikami. Winfried Blasig jest profesorem w Linzu w Wyższej Szkole Filozoficzno-teologicznej i docentem w Monachium w Instytucie Katechetycznym i Homiletycznym. Opiekuje się także małą wspólnotą czyli gminą.

Książka powstała w latach 1973—74. W trzech zeszytach daje praktyczne rady i teksty organizowania Mszy św. w niedziele i święta dla dzieci. Duża część podanych szkiców została praktycznie wypróbowana przy ołtarzu z dziećmi, których liczba dochodziła od trzystu do pięciuset. Ilość stron podana na początku recenzji odnosi się tylko do zeszytu pierwszego, obejmującego okres od adwentu do środy popielcowej roku C.

Warto przytoczyć niektóre założenia, którymi się kierowano przy pisaniu tej książki. Odnosnie do treści uwzględniono duchowe możliwości nie tylko dzieci, ale także starszych uczestników Mszy św. Jeden sposób prowadzenia Mszy św. od drugiego różni się nie tylko zmianą tekstu i pieśni, lecz przede wszystkim akcją i związanymi z nią elementami wizualnymi. Inscenizacje proponowane na początku Mszy św. lub przy liturgii słowa powinny być przygotowane z dziećmi w ciągu tygodnia. Czytania i modlitwy, dialogowa homilia czy kazanie, odgrywanie roli i pieśni tworzą jedność skierowaną do celu. Propozycje mieszczą się w ramach wskazań biskupów RFN, Austrii i Szwajcarii dotyczących organizowania Mszy św. dla dzieci. Poprzestają na czterech przyjętych Modlitwach eucharystycznych. Oprócz nowych elementów wykorzystuje się także tradycyjne, jak np. świecę wielkanocną. Opracowania podają temat spotkania, dwa czytania Pisma św. w formie odnośników, cel właściwy danemu spotkaniu eucharystycznemu, sposób przeprowadzenia wysuniętych propozycji, wyliczenie pomocy technicznych. Oprócz nowych wprowadzających do zgromadzenia i czytań oraz części Mszy, treść homilii, zadania do wykonywania w domu, odnośniki do pieśni zawartych w trzech śpiewnikach, tekst modlitw (specjalne akty pokutne, modlitwy dnia, nad darami, pokonanie, modlitwy wiernych, prefacja, modlitwy dziękczynne).

Autorom chodziło nie tylko o wierne powtórzenie rytu, o pouczenie